

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
Кафедра практичної психології та педагогіки**

**МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК В ЛОМЖІ
(Республіка Польща)**

**ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
Кафедра педагогіки та гуманітарних дисциплін**

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ» Волинської обласної ради**

ОСОБИСТІСТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

**Матеріали
XII Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

м. Львів, 23 квітня 2025 р.

Львів – 2025

Рекомендовано до друку вченого радою факультету психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життедіяльності 22 квітня 2025 року, протокол № 4.

Рецензенти:

Потапчук Євген Михайлович – доктор психологічних наук, професор;
Повстин Оксана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор.

Особистість в екстремальних умовах: матеріали XII Всеукраїнської науково-практичної конференції (23 квітня 2025 р., м. Львів). Львів, 2025. 414 с.

Редакційна колегія:

доктор психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.** (голова);
доктор педагогічних наук, професор **Аніщенко В. О.**;
доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник);
кандидат педагогічних наук **Марчук С. С.**;
кандидат педагогічних наук **Шарлович З. П.**

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості діяльності особистості в умовах воєнного стану, проблеми психологічного супроводу особистості, яка зазнала травматичного впливу, психолого-педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців до діяльності в екстремальних умовах, міждисциплінарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

Матеріали подано в авторській редакції.

© Львівський державний університет
безпеки життедіяльності, 2025
© Автори, 2025

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ ПСИХОЛОГІВ ДО КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ НА КРИЗОВИХ ЛІНІЯХ

Підготовка фахівців з вищою освітою в даний час висуває особливі вимоги як до вибору навчальних дисциплін, так і до їх належного забезпечення. Саме через це наявні реалії вимагають впровадження навчальних дисциплін, які не лише відповідають запитам повсякденної практики, але й стосуються також підготовки майбутніх фахових психологів. У даному викладі йдеться про підготовку фахівців спеціальності «Психологія», що навчаються у Львівському державному університеті безпеки життедіяльності, до здійснення консультативної роботи з особами що опинилися у складних життєвих обставинах. Враховуючи те, що дистанційне консультування, зокрема в кризових ситуаціях, належить до важливих напрямків роботи психологічних служб і практичних психологів, на другому році навчання за програмою магістратури вони вивчають навчальний курс «Психологічне консультування на кризових лініях», як нормативну дисципліну. Необхідність висвітлення досвіду створення і апробації даного навчального курсу зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета дослідження: розглянути питання, що виникають під час викладання навчального курсу «Психологічне консультування на кризових лініях» магістрам-психологам.

Проведений огляд публікацій за темою дослідження дозволив з'ясувати, що у наявних джерелах є необхідна інформація, а також інші важливі матеріали, потрібні для забезпечення викладання названого навчального курсу. Проте переважно потрібні теми висвітлені надто коротко або поверхово, або висвітлюють діяльність фахівців за умов мирного стану, що вимагає здійснення самостійної дослідницької роботи. Крім цього, процес роботи зі знайденим матеріалом і досвідом проведення занять свідчать, що його викладання на належному рівні вимагає розробки і впровадження певного раціонального підходу. Такий підхід повинен враховувати особливості, які детермінують викладання курсу «Психологічне консультування на кризових лініях» магістрам-психологам за наявних реалій.

При розробці необхідного конструктивного підходу до забезпечення та викладання даного навчального курсу на належному рівні, у відповідності до чинних вимог, враховувалися особливості, що детермінують як необхідність, так і процес його освоєння магістрантами-

психологами. Проте врахування виявлених особливостей становить непросте завдання, від успішності вирішення якого залежить результивність його освоєння слухачами. Саме з огляду на необхідність вирішення цього завдання було здійснене забезпечення, і здійснене подальше викладання даного навчального предмета.

У весь матеріал, відібраний для забезпечення зазначеного навчального курсу розміщений у послідовності, що відповідає вимогам до його освоєння, і знайшло відображення у використаному підході, котрый враховує виявлені особливості. Відповідно до цього, з відібраного матеріалу були сформовані наступні інформаційні блоки.

Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до психологічної допомоги на кризових лініях.

Тема 1.1. Загальна характеристика особливостей дистанційної психологічної допомоги. Дистанційна допомога у психологічному супроводі особистості. Методологічні основи дистанційної психологічної допомоги. Мета надання дистанційної психологічної допомоги суб'єкту. Становлення дистанційної психологічної допомоги. Сучасний стан розвитку дистанційної психологічної допомоги.

Тема 1.2. Особливості дистанційного консультативного контакту. Загальна характеристика особливостей психологічного консультативного контакту. Дистанційне психологічне консультування та його види. Основні параметри консультативного контакту: інтенсивність; динамічність; емоційність; конфіденційність; сумлінність; дієвість підтримки.

Тема 1.3. Загальні та спеціальні вимоги до консультанта на дистанційній лінії довіри. Базові етичні норми та вимоги до особистості психолога на лінії довіри. Якості особистості психолога-консультанта на лінії довіри. Спеціальні вимоги до особистості психолога-консультанта. Основні принципи, цілі та завдання консультаційної роботи. Складові професійної готовності до консультаційної діяльності.

Тема 1.4. Етичні основи дистанційної психологічної допомоги особистості. Базові етичні засади психологічного консультування на лінії довіри. Загальна характеристика моделей дистанційного психологічного консультування. Відповіальність суб'єктів дистанційного консультаційного процесу. Етика консультування й особистісні моральні принципи. Особисті принципи клієнта та їх вплив на консультаційний процес.

Змістовий модуль 2. Методичні особливості взаємодії психолога з клієнтом на кризових лініях.

Тема 2.1. Особливості дистанційного консультування клієнтів із вадами саморегуляції. Специфіка формування запиту на психологічну допомогу. Характеристики чітко сформульованого запиту. Дійсна та прихована складові психологічного запиту. Специфіка визначення локусу звернення, аналізу самодіагнозу та формулювання запиту клієнта. Особливості надання психологічної допомоги клієнтам із істеричною акцентуацією; з асоціальною поведінкою.

Тема 2.2. Особливості дистанційного консультування клієнтів із неадекватною поведінкою. Специфіка надання психологічної допомоги недоброзичливо налаштованим або агресивним клієнтам. Особливості консультування негативно мотивованих чи недостатньо мотивованих клієнтів. Специфіка надання психологічної допомоги клієнтам із нереалістичними запитами.

Тема 2.3. Особливості дистанційного консультування клієнтів у кризових станах. Специфіка надання психологічної допомоги клієнтам із психосоматичними розладами. Робота з клієнтами, які знаходяться у стані депресії. Особливості надання психологічної допомоги клієнтам, які переживають втрату, страхи чи фобії. Модель переживання втрати та її стадії, врахування їх у роботі.

Тема 2.4. Методичні особливості взаємодії психолога з клієнтом на дистанційній лінії. Модель, процедури і техніки в дистанційному консультативному процесі. Універсальні та специфічні техніки дистанційного консультативного процесу. Специфіка дистанційного консультування клієнтів в умовах військового стану. Особливості дистанційного консультування внутрішньо-переміщених осіб тощо.

Стосовно особливостей освоєння теоретичного матеріалу курсу, слід відзначити, що лекції у їх традиційному вигляді не проводилися; вивчення лекційного матеріалу відбувалося так, як зазвичай це практикується у навчальних закладах за кордоном. Відповідно, слухачі курсу повинні ознайомитися з матеріаломожної теми ще до заняття, а також рекомендованою та додатковою літературою. Тоді під час заняття відбувається не його викладання, а обговорення, оцінювання, додовнення, уточнення, узагальнення й т. п. Тобто до особливостей проведення навчальних занять із даного предмету з психологами-магістрантами можна віднести реалізацію інтерактивної взаємодії учасників навчального процесу. Завдяки невеликій кількості присутніх на лекції, (у даному випадку до 10 осіб), практично реалізується індивідуалізація процесу навчання, коли викладач має змогу приділити достатньо уваги кожному, й орієнтуватися на конкретну неповторну індивідуальність.

За такого підходу до здійснення навчального процесу магістранти не лише краще засвоюють матеріал, але й змущені активізувати мислення, шукати застосування наявним знанням, самостійно пропонувати шляхи вирішення виявлених труднощів тощо. Через це вони повніше розвивають необхідні їм вміння та формують якості, важливі у їхній майбутній професійній діяльності.

Необхідно також відзначити, що навчальний курс «Психологічне консультування на кризових лініях» передусім ознайомчий, він висвітлює ще одну з можливих сторін діяльності практичних психологів і надає знання про можливості вирішення завдань, що виникають у різних сферах реального життя. Проте він не призначений зробити зі слухачів фахівців із дистанційного консультування, кризового зокрема. Для того, щоб стати фахівцями у сфері налагодження дистанційного консультування, передусім у кризових ситуаціях, необхідне подальше поглиблена освоєння тем, які розглядаються при вивчені даного курсу, а також тривала практика з дистанційного кризового консультування.

Детальніший виклад винесених на розгляд у даній публікації питань можна знайти у повнорозмірній статті на дану тему [1]. В майбутньому передбачено здійснити подальше вдосконалення та допрацювання даного навчального курсу, з врахуванням досвіду, набутого в ході його апробації, зокрема, з врахуванням побажань слухачів.

Висновок. Освоєння майбутніми фаховими психологами основ психологічного консультування на кризових лініях має свої особливості, які необхідно враховувати як при наповненні, так і при викладанні даного курсу; відповідно, це вимагає здійснення оптимального вибору тем курсу, як і їх ретельного опрацювання, а також задіяння необхідних можливостей для забезпечення належного освоєння даного навчального курсу; проведена пошуково-дослідницька робота, спрямована на належне забезпечення даного предмету, а також досвід викладання, набутий в процесі його апробації, дозволяє виявити наявні труднощі при його освоєнні; проте відповідна організація навчального процесу, а також використане методичне забезпечення дозволяє подолати їх при його викладанні й освоєнні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінтюк Ю. В. Викладання навчального курсу «Психологічне консультування на кризових лініях» магістром-психологам. Наукові записки Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. 2024. № 1 (3). С. 36–43.